

Părintele Nectarie Morozov este de metanie din metocul moscovit al Lavrei Sfântului Serghie din Radonej și este paroh al bisericii Sfinților Apostoli Petru și Pavel din Saratov.

S-a născut la Moscova, în anul 1972. La începutul anilor '90 a devenit student al Facultății de jurnalistică a Universității de Stat din Moscova; în timpul studiilor a lucrat la binecunoscutul săptămânal *Argumenti i fakti* („Argumente și fapte”). În calitate de jurnalist a călătorit mult. În anul 1996 a intrat în rândul obștii metocului moscovit al Lavrei Sfântului Serghie din Radonej. Tot acolo a primit, în anul 1999, tunderea în monahism.

În anul 2000 a fost hirotonit întru ieromonah, după trei ani fiind trimis să slujească în eparhia Saratovului.

Părintele este autor al mai multor cărți, publică în mod constant în *mass-media* ortodoxă și în cea seculară.

ieromonah
NECTARIE MOROZOV

Taina Spovedaniei

Cum să învățăm pocăința și să nu ne mai ascundem de Dumnezeu

Traducere din limba rusă
Diana Guțu

editura
Σοφία

București

CUPRINS

Cuvânt înainte. Spovedania. <i>Terra incognita</i>	5
I. Esența păcatului și a pocăinței	9
II. Spovedania în vechime și în zilele noastre	20
III. Despre frică și har. Prima spovedanie	32
IV. Despre pregătirea pentru spovedanie.	41
V. Întrebări și nedumeriri frecvente	56
VI. Pericolul spovedaniei formale	73
VII. Despre cele principale și secundare.	87
VIII. Despre cum să fii „mai rău decât toți” și să nu deznădăjduiești.	100
IX. Pot fi lacrimile aducătoare de bucurie?	110
X. Cât de des să ne spovedim.	122
Încheiere	131

CAPITOLUL I

ESENȚA PĂCATULUI ȘI
A POCĂINȚEI**Spovedania: de ce este necesară?**

Ce este Taina Pocăinței în esența sa? De ce abordăm atât de frecvent acest subiect, de ce vorbim despre mărturisire mai mult decât despre Botez, Cununie sau Maslu? Chiar și la seminar se dedică câte o oră fiecărei taine, pe când despre spovedanie este necesar să se vorbească în cadrul unui curs întreg.

Omul este botezat o dată. O dată i se face Mirungerea. În mod ideal, o dată se cunună la biserică. De obicei, participă la Taina Sfântului Maslu o dată pe an sau o dată la câțiva ani, iar această taină nu presupune o implicare lăuntrică la fel de profundă. Însă Spovedania și Împărtășania sunt două taine care însoțesc toată viața duhovnicească a creștinului, devenind temelie acestei vieți.

Ar fi firesc să spunem că această temelie este în primul rând Euharistia, pentru că prin această taină omul primește Trupul și Sângele lui Hristos, se unește cu Domnul în chip nepătruns și

foarte intim. Dar, pentru că prin viața noastră ne îndepărtăm mereu de Dumnezeu, ridicând un zid între El și noi, suntem nevoiți de fiecare dată, apropiindu-ne de Taina Împărtășaniei, să ne cercetăm pe noi înșine, ca să nu bem din Potir și să nu gustăm din Pâinea Euharistiei cu nevrednicie, spre osândă nouă înșine (I Corinteni 11, 26-29).

Ce reprezintă acest zid între noi și Dumnezeu? El este alcătuit din păcatele și patimile cărora le permitem să-și facă locaș în noi. Așadar, suntem nevoiți să demontăm această barieră cărămidă cu cărămidă. Omul nu are pe nimeni mai aproape decât pe Dumnezeu. El ne este mai aproape decât aerul ce ne înconjoară. Însă așa este doar potrivit proniei dumnezeiești. În ceea ce ne privește, ne ținem permanent departe de El, la o distanță determinată de măsura împotrivirii noastre voii lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, de păcătoșenia voinței noastre și realizarea ei prin fapte, cuvinte, cugete și simțăminte concrete, la care consimțim în sinea noastră.

Adesea, oamenii percep viața creștină ca pe o formalitate anume, ca pe respectarea unui cod de legi mai mult sau mai puțin înțelese. În fapt, creștinismul presupune în primul rând o relație personală a omului cu Dumnezeu. Restabilirea legăturii cu Ziditorul (exact așa poate fi tradus *ad litteram* cuvântul „religie”) și înnoirea ei permanentă stau la baza vieții religioase ca atare. Cum oare să înțelegem ce înseamnă aceasta?

Ce înseamnă să-L iubești pe Dumnezeu?

Fără îndoială, nu trebuie să lămurim ce sunt relațiile personale dintre oameni. Într-o anumită măsură, prin analogie, putem încerca să înțelegem cum ar trebui să arate relația dintre om și Dumnezeu. Distanța dintre măreția lui Dumnezeu și neputințele, slăbiciunile, nedesăvârșirea noastră este uriașă. Cu toate acestea, știind ce este iubirea pământească, suntem în stare să înțelegem măcar în parte ce este iubirea față de Creatorul pământului și a toată zidirea.

Iubirea implică atitudini concrete. Dacă îi spunem cuiva: „Te iubesc”, dar în viața de zi cu zi aceste cuvinte nu sunt susținute de nimic, cel căruia i se adresează declarația este îndreptățit să întrebe: „Serios? Atunci eu de ce nu văd asta?” Așa că suntem siliți să recunoaștem: „Într-adevăr, ai dreptate, nu te iubesc. Toată «iubirea» mea nu este altceva decât vorbe goale.” Iubirea omenească presupune fapte concrete. Ne putem amăgi pe noi înșine și chiar avem tendința de a o face. Putem încerca să-L păcălim pe Dumnezeu, spunând că Îl iubim, însă aici sunt valabile aceleași întrebări. Dragostea este imposibilă în lipsa dăruirii de sine. Ea este legată de anumite responsabilități și îndatoriri. Se presupune că aspiri la lucrurile pe care le dorește și persoana iubită. De aceea, Domnul vorbește despre criterii absolut incontestabile ale veridicității dragostei

IBDIS | We know
față de El: „De Mă iubiți, păziți poruncile Mele” (Ioan 14, 15). Înfăptuirea iubirii față de Dumnezeu este împlinirea lucrurilor pe care le învață Hristos. Este totodată și o școală a iubirii: pe de o parte, creștinul face ascultare de Dumnezeu din dragoste pentru El, o dragoste slabă și nedesăvârșită la început; pe de altă parte, tocmai urmarea vocii lui Dumnezeu sporește în el această iubire.

Se întâmplă destul de des ca relațiile personale dintre oameni să se destrame din pricina lipsei de sinceritate, a lipsei de onestitate, a indiferenței, a nestatorniciei, a incapacității de a oferi ajutor sau de a se ține de cuvânt și din multe alte pricini. Altfel spus, prietenia și iubirea noastră sunt ucise de greșelile pe care le comitem față de persoana oarecând dragă. Știm foarte bine (deși unii oameni pierd, din păcate, această cunoaștere): dacă ne facem vinovați față de aproapele, trebuie, în primul rând, să-i cerem iertare – sincer, din inimă – și să-i promitem că nu se va mai repeta. În al doilea rând, să căutăm să îndreptăm ceea ce am stricat prin păcatul sau greșeala noastră – atât cât este posibil. Cel cu care ne-am purtat urât trebuie să vadă regretul nostru sincer, pentru a crede: de acum încolo nu mai are motive să se aștepte la o asemenea mârșăvie. Apoi, urmează împăcarea și refacerea relației distruse cândva.

De altfel, răbdarea omenească nu este nelimitată. Dacă ne-am păcălit prietenul o dată, de

două ori, de o sută de ori, la un moment dat va spune: „Până aici, ajunge! M-ai mințit de atâtea ori, de mi-ai tot promis că te îndrepti, însă nu s-a schimbat absolut nimic. Nu mai avem despre ce discuta!” Totuși, chiar dacă omul poate spune asta, Domnul nu o va face niciodată. Iată aproape cea mai importantă minune a comuniunii noastre cu Dumnezeu: cu El întotdeauna, orice s-ar întâmpla, putem nădăjdui la iertare. Spovedania este tocmai momentul împăcării cu Dumnezeu, când ne recunoaștem vinovăția față de El, Îi cerem iertare, regretând cele săvârșite, și luăm hotărârea de a schimba ceva în viața noastră. Apoi, urmează nevoia îndreptării. La fel ca în cazul relației cu oamenii, avem nevoie de sinceritate și de o pocăință profundă.

Vinovăție, regret, schimbare

În anumite perioade din istoria Bisericii, Taina Pocăinței a existat sub forme diferite, modificându-se parțial odată cu trecerea timpului. Acum avem la dispoziție rânduiala Mărturisirii actuală zilelor noastre. Dacă lumea va mai dura câteva veacuri, poate că această rânduială se va schimba într-o anumită măsură – un lucru absolut firesc, căci și slujbele bisericesti se transformă într-un fel sau altul, mai mult sau mai puțin. Însă esența Tainei Pocăinței rămâne neschimbată de-a lungul veacurilor.

LIBRIS | We know

Dacă ar fi să împărțim spovedania în „etape”, acestea ar fi următoarele: recunoașterea propriului păcat și a vinovăției față de Dumnezeu, căința și părerea de rău pentru păcatul comis, adresarea cu pocăință către Dumnezeu; mărturisirea verbală a păcatelor săvârșite în fața preotului, după care (deși această etapă poate premerge tainei) – punerea în practică a hotărârii de a nu ne întoarce la cele mărturisite. Apoi – nevoița necesară pentru a nu mărturisi aceleași păcate iar și iar.

În linii mari, perioada dintre spovedanii trebuie petrecută în această nevoiță. Dacă într-un anumit moment omul înțelege că, deși s-a străduit, a greșit pe undeva sau, dimpotrivă, păcatele pentru care a adus pocăință, slavă Domnului, nu s-au repetat, dar au apărut altele, el merge iarăși la preot.

În cadrul Tainei Spovedaniei trebuie să se petreacă ceea ce Sfinții Părinți exprimau prin cuvintele Sfintei Scripturi: „Și am zis: Acum am început să înțeleg” (*Psalzii* 76, 10). Creștinul parcă și-ar spune: „Pentru toate cele săvârșite până în acest moment am adus pocăință, iar acum fac *tabula rasa* și încerc să o iau de la capăt (sau, o altă expresie patristică, «să pun început bun»).” Atitudinea formalistă față de spovedanie și profanarea ei constau tocmai în faptul că omul pur și simplu își „varsă” toate păcatele la scaunul mărturisirii, de parcă ar răsturna un coș de gunoi

deasupra tomberonului, fără a lua vreo decizie, fără a analiza cauzele căderilor sale și fără vreo intenție serioasă de a schimba ceva în viața sa. În acest caz, el va continua pur și simplu să adune păcate noi și să vorbească despre ele.

Aveam în biserică o femeie, doctor sau asistentă, care, vorbind despre spovedanie, întrebuița un verb foarte caracteristic: „am *depus* păcatele”. Firește, mărturisirea nu este o „strângere și predare a păcatelor”, asemenea analizelor din spital, care pot fi recoltate și predate la nesfârșit. Tainei Pocăinței îi precedă lupta cu lucrurile rele din noi, iar la scaunul spovedaniei venim cu rezultatul acestei lupte. Aproape întotdeauna rezultatul se dovedește a fi insuficient. Cu toate acestea, pentru noi spovedania este șansa de a ne vedea pe noi înșine și de a-i oferi preotului posibilitatea să înțeleagă dacă schimbarea din noi e spre bine sau spre rău ori dacă ne schimbăm în general.

Astăzi, omul, chiar și cel care se spovedește cu regularitate, reușește cu anevoie acest lucru. Dacă renunță totuși la spovedania regulată, viața ne demonstrează că reușitele lui se reduc practic la zero. De aceea, pentru omul contemporan însemnătatea spovedaniei este colosală, rolul ei fiind foarte important pentru formarea vieții creștine.

De ce este aceasta o problemă tocmai a vremurilor noastre?

Dacă ne îndreptăm privirea spre creștinismul vechi, vedem lucruri uimitoare. Astăzi s-a statornicit următoarea părere: dacă omul săvârșește păcate grave și nu aleargă la Taina Mărturisirii, el va pieri pentru veșnicie. Nu sunt gata să dezminț acest punct de vedere, dar vreau să spun că această afirmație nu epuizează adevărul. Să luăm exemplul Sfintei Maria Egipteanca (sec. al V-lea-al VI-lea). După mulți ani de viață cu adevărat desfrânată și cumplită, ea ajunge la Ierusalim. Dorind să intre în biserica Învierii Domnului, întâmpină un obstacol de neînving, un fel de zid nevăzut. În sufletul ei se petrece o transformare. Ea aude porunca Maicii Domnului de a traversa Iordanul, pentru a afla acolo libertatea. Maria merge la biserica Sfântului Ioan Botezătorul de pe malul Iordanului, unde se împărtășește, chiar dacă săvârșise păcate trupești grave cu cel puțin o zi înainte, în corabia ce mergea spre Ierusalim. Nu se spune nimic despre faptul că s-ar fi spovedit în biserică. Apoi, viitoarea sfântă traversează Iordanul, se nevoiește vreme de mulți ani în pustie, ajungând la o măsură de sfințenie imposibil de imaginat. La sfârșitul vieții, îl întâlnește pe părintele Zosima și îi relatează povestea căderilor sale și a întoarcerii la Dumnezeu. Totuși,

această relatare nu poate fi numită spovedanie sau pocăință, pentru că pocăința este schimbarea omului, care în cazul de față se înfăptuise cu mult timp înainte: în fața cuviosului Zosima nu se afla o femeie păcătoasă, așa cum își spunea ea, ci o mare sfântă, în prezența căreia el își simțea nedesăvârșirea și nevrednicia. Tocmai această întâlnire constituie pentru Avva Zosima un răspuns la întrebarea launtrică: ce nu a făcut încă în viața sa de ascet și unde se află limitele desăvârșirii creștine?

Putem apela la un alt exemplu – Sfântul Cuvios Pavel cel Simplu¹ stă la intrarea bisericii unui așezământ din pustia Nitriei. Călugării trec pe lângă el. El îi vede pe toți cu fețele luminoase și bucuroase, însoțiți de îngeri, însă unul dintre frați merge posomorât, trist și înconjurat de demoni, iar îngerul lui păzitor, urmându-l de departe, plânge cu amar. Cuviosul nu intră în biserică: el rămâne la ușă și se roagă pentru acest frate. Când, la sfârșitul slujbei, toată lumea iese din biserică, el vede că și fratele în cauză are fața luminoasă și bucuroasă, ba chiar neobișnuit de luminoasă și bucuroasă, iar îngerul merge alături, pe când dracul se târăște departe. În prezența tuturor, cuviosul îl oprește pe acest monah și-i

¹ Sfântului Cuvios Pavel cel Simplu a fost un nevoitor și ucenic al Sfântului Antonie cel Mare (sec. al IV-lea). A fost numit „cel Simplu” pentru simplitatea și lipsa sa de răutate. Prin ascultarea fără cârtire și smerenia autentică, sfințenia se dobânda în scurt timp.

spune: „Nu mă voi clinti din acest loc și nici pe tine nu te las să te clintești, până nu îmi vei spune ce ți s-a întâmplat. Când ai intrat în biserică, cu ce păcate ai mers, de ce ai fost cum ai fost și de ce acum ești altfel? Povestește-ne tuturor!” Fratele răspunde: „Am trăit multă vreme într-un greu păcat, în cădere (se înțelege că este vorba de o cădere trupească – *n. aut.*). Dar, intrând în biserică, am auzit cuvintele Prorocului Isaia despre pocăință: «Nu mai faceți rău înaintea ochilor Mei. Încetați odată! Învățați să faceți binele, căutați dreptatea, ajutați pe cel apăsat, faceți dreptate orfanului, apărați pe văduvă! Veniți să ne judecăm, zice Domnul. De vor fi păcatele voastre cum e cârmâzul, ca zăpada le voi albi, și de vor fi ca purpura, ca lâna albă le voi face» (Isaia 1, 16-18), și am înțeles că nu voi mai duce aceeași viață, o voi schimba. Îndată am mers și m-am împărtășit cu Sfintele lui Hristos Taine și am ieșit din biserică cu bucurie.” Nu se vorbește nimic despre faptul că ar fi mers la spovedanie, și-ar fi plecat capul sub epitrahil și deasupra lui s-ar fi citit rugăciunea de dezlegare – nici un cuvânt.

Din istoria așezămintelor monahale din vechime putem vedea că monahii le descopereau duhovnicilor sau chiar unii altora faptele necuviincioase, păcătoase, după care mergeau și se împărtășeau cu Sfintele lui Hristos Taine. Momentul în care s-ar fi săvârșit Taina Spovedaniei

în accepțiunea noastră nu se deslușește de fiecare dată.

Așadar, după cât se pare, la forma de săvârșire a Tainei Pocăinței pe care o cunoaștem astăzi am ajuns treptat, din cauza degradării incontestabile a vieții bisericești și creștine ca atare (despre cum și de ce s-a modificat forma spovedaniei vom mai vorbi în această carte). Însă drumul către ieșirea din criza formată în nici un caz nu trebuie să înceapă cu încercări de a ne întoarce la formele primordiale ale Tainei Pocăinței, ci cu schimbarea vieții noastre duhovnicești. Pentru a trece de la practica contemporană a spovedaniei la cea care fusese în Biserică inițial, trebuie să ne schimbăm în mod corespunzător viața de creștini.

Contrariul este de-a dreptul nesăbuit. S-ar asemana mai mult cu situația în care unui om cu picioarele rupte, care se deplasează cu ajutorul cârjelor, i s-ar spune: „Mersul în cârje nu este normal! Uită-te și tu: toată lumea se descurcă fără ele! Omul care merge în cârje nu este integru. Aruncă-le, hai, schiopătează cum poți!” Nu, este limpede că altul este drumul: e nevoie de recuperare, pentru ca picioarele rupte să se refacă și omul să reînvețe mersul. Abia atunci va putea renunța la cârje. Nicidecum invers.